VAINUN *perässä*

Jyrkin nenä tietää, kun jossain mättää.

RIIKKA LAMMINMÄKI KUVAT JOHANNA KINNARI

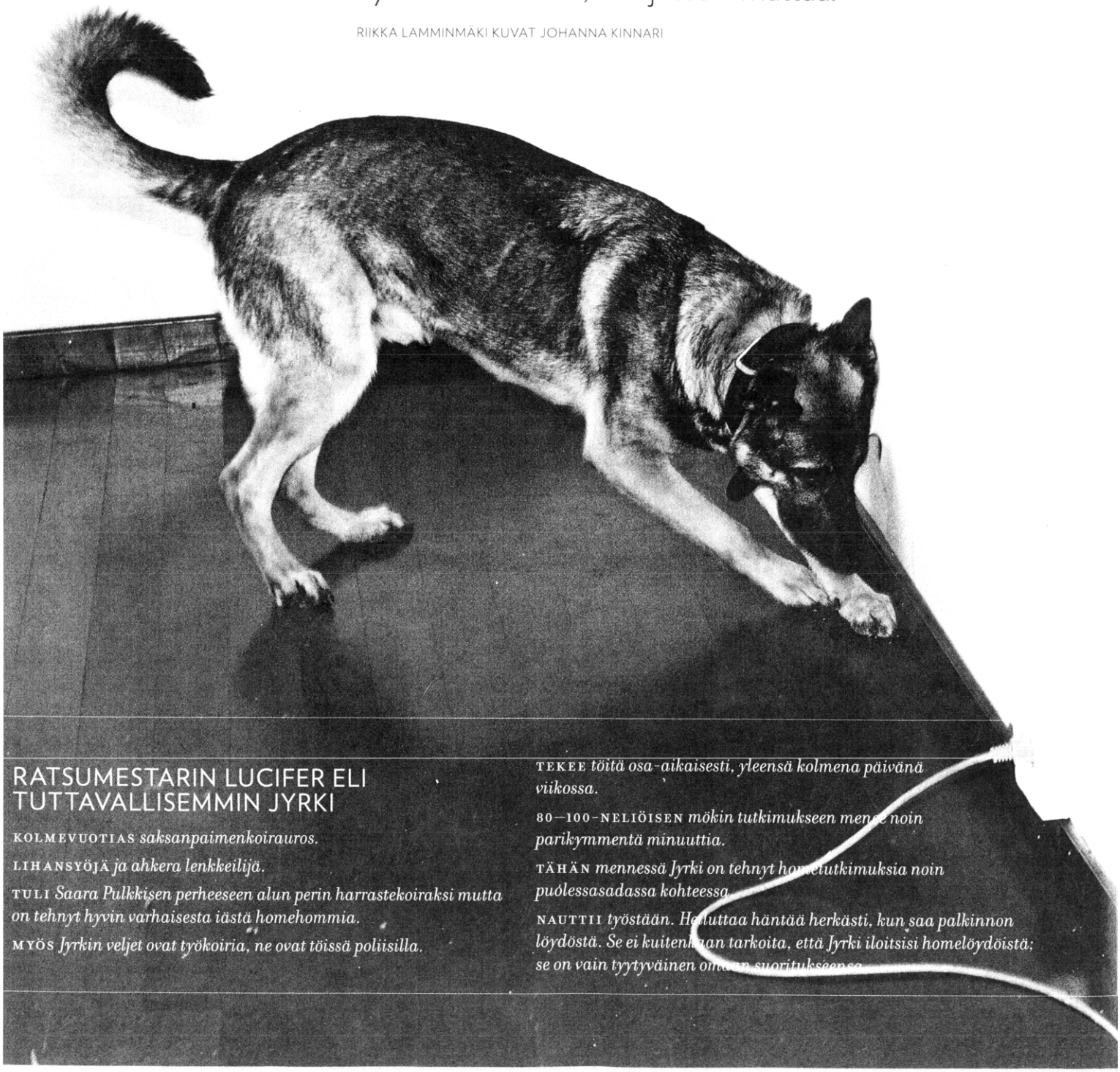

RATSUMESTARIN LUCIFER ELI TUTTAVALLISEMMIN JYRKI

KOLMEVUOTIAS *saksanpaimenkoirauros.*

LIHANSYÖJÄ *ja ahkera lenkkeilijä.*

TULI *Saara Pulkkisen perheeseen alun perin harrastekoiraksi mutta on tehnyt hyvin varhaisesta iästä homehommia.*

MYÖS *Jyrkin veljet ovat työkoiria, ne ovat töissä poliisilla.*

TEKEE *töitä osa-aikaisesti, yleensä kolmena päivänä viikossa.*

80–100-NELIÖISEN *mökin tutkimukseen menee noin parikymmentä minuuttia.*

TÄHÄN *mennessä Jyrki on tehnyt hometutkimuksia noin puolessasadassa kohteessa.*

NAUTTII *työstään. Heiluttaa häntää herkästi, kun saa palkinnon löydöstä. Se ei kuitenkaan tarkoita, että Jyrki iloitsisi homelöydöistä; se on vain tyytyväinen omaan suoritukseensa.*

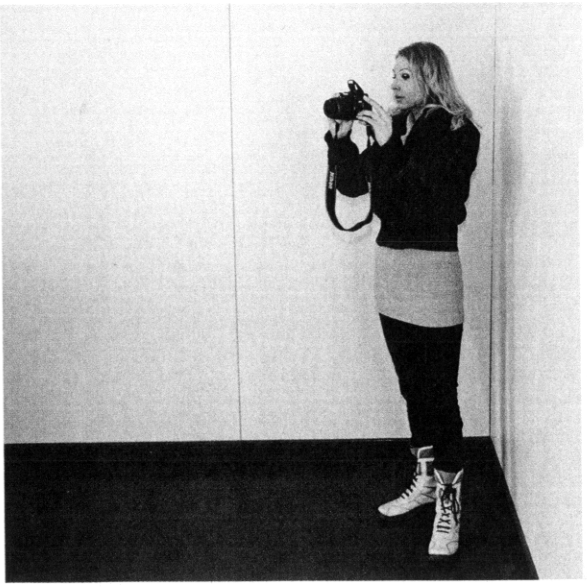

Sieraimet leviävät ja kuono valmistuu tehtäväänsä. Nuhunuhu, nuuu-uuuh.

Jyrki tuoksuttaa pitkään ilmaa, vähän kuin tunnustellakseen. Kun **Saara Pulkkinen** päästää irti kaulapannasta, se saa lähtökäskyn. Koira ottaa pari varovaista askelta keskilattialta kohti seinää ja kiihdyttää hölkäksi. Kuono haravoi pikatahtia lattianrajaa, nurkkia, kunnes yhtäkkiä pysähtyy. Nuuhkutus kiihtyy, ja sitten alkaa se, mitä pelättiin: vimmattu raapiminen.

Ei logoja

Jyrki, kolme vuotta, on ammatiltaan homekoira. Kolmena päivänä viikossa se käy nuuskimassa toisten nurkkia. Virastotaloja, vuokrayksiöitä, vanhoja maalaistaloja ja mökkejä, kuten tänä maaliskuisena kevätpäivänä.

Päivä sinänsä ei ole Jyrkin elämässä mitenkään erikoislaatuinen. Se on nukkunut makeaa koiranunta, tehnyt kuuden kilometrin aamutreeninsä räntäsateessa tutussa seurassa ja haukannut ennen juoksulenkkiä palan raakaa lihaa. Mutta Jyrkin asiakkaille tämä tiistai ei ole yksi päivien kulussa. Se voi osaltaan määrittää, onko omaisuus laho vai hyväkuntoinen, arvoton tai korjauskelpoinen, terveysriski vai ei. Yöt on nukuttu huonosti ja sydämet hakkaavat. On soitettu ja varmistettu, ettei Jyrki tule autolla, jossa on firman tunnus. Etteivät naapurit saa tietää.

– Välillä mietin, olenko koiranohjaaja vai psykiatri, sillä niin paljon asiakkaat tarvitsevat etsintätilanteissa tukea. Korostan aina, ettei yksi merkkaus ole purkutuomio, Saara Pulkkinen kertoo.

On siis ymmärrettävää, että kun homekoiran mukana saapuvat myös toimittaja ja kuvaaja, eteläsavolaisen keltaisen maalaistalon omistaja ei halua kertoa nimeään. **Herra X** päästää meidät kuitenkin sisään.

Surullisia, iloisia löytöjä

– Hienosti löydetty, loistava mies! Saara kehuu ja kaivaa liivintaskuistaan pari nakinpalaa häntäänsä heiluttavalle työn sankarille.

Tilanne on ristiriitainen. Koira on innoissaan – ja talo homeessa. Raapiminen on merkki, jolla Jyrki ilmoittaa löytäneensä seinän vierestä pesäkkeen. Maalaistaloon kertyy saksanpaimenkoiran kynsien jälkiä liki jokaiseen huoneeseen.

– Kyllä tämä on selvä peli. Alapohjaa merkitsee aika tarmokkaasti, Saara nyökkää Herra X:lle.

Herra X ottaa Jyrkin ilakoinnin tyynesti vastaan, sillä löydöt olivat arvattavissa. Notkossa sijaitsevan rakennuksen kosteusongelmia osattiin epäillä. Muutamaa viikkoa aikaisemmin satavuotiaaseen taloon kutsuttiin sisäilmantutkija. Ilmasta löytyi haitallisia mikrobeja. Kun Herra X sitten näki homekoirista lehtijutun, hän ajatteli, että koira voisi täsmentää, kuinka laajalle vauriot ovat levinneet.

– Että kannattaako korjata ensinkään vai pykätä kokonaan uusi.

Vastaus on onneksi edellinen. Se, ettei Jyrki käynyt merkitsemässä keskilattiaa, lohduttaa ja helpottaa.

– Vauriot eivät ole päässeet homehduttamaan koko pohjaa. Nyt pitää vain miettiä, mitä seuraavaksi tehdään, Herra X pohtii.

Ammattikoulun poikia

Jyrki ja Saara olivat mukana Suomen ensimmäisessä homekoirien ammatillisessa koulutuksessa, joka järjestettiin Kannuksessa Pohjanmaalla vuosina 2010–2012. Koirat ohjaajineen valmistuivat tammikuussa.

Tarkkanenäiset etsijät oppivat tunnistamaan parikymmentä erilaista hometta ja sädesientä sekä niiden yhdistelmiä. Koirat harjaantuivat löytämään myös jo kuivuneita kosteusvaurioita, joita kosteusmittarilla ei havaita.

Ohjaajille luennoitiin rakennustekniikasta, mikrobiologiasta sekä vakuutusalan käytännöistä ja lainsäädännöstä. Lähes kaikilla mukaan valituilla oli jonkinlainen kiinteistöalan tausta, oli rakennusmestareita, terveystarkastajia ja välittäjiä. Ohjaajan tärkein taito on kuitenkin koiran tulkitseminen ja ohjaaminen. >>

Jyrki pysähtyy raapimaan. Hometta on useassa nurkassa.

Saara kuvaa raportin liitteeksi ne kohdat, jotka Jyrki merkitsi raapimalla.

Rasteja kertyy lähes jokaiseen huoneeseen.

Jyrkin työmoottori toimii nakeilla, tennispalloilla ja kauniilla kiitoksilla. – Tennispallo alkaa kyllä olla entinen, pitäisiköhän sijoittaa uuteen, Saara pohtii.

– Meidän tehtävämme ei ole antaa korjausohjeita emmekä itse asiassa edes saa antaa niitä. Mutta toki minun on hyvä tietää, että rintamamiestaloissa ei usein ole salaojituksia tai räystäskouruja ja valesokkelista aiheutuu helposti kosteusongelmia. Se helpottaa myös koiran käytöksen tulkitsemista, kertoo aikaisemmin laboranttina ja kiinteistönvälittäjänä työskennellyt Saara.

Saaran mukaan koiran tekemä ilmaus on hyvin luotettava. Ongelma on pikemmin se, että koira on liiankin tarkka: se saattaa merkitä vaikka vessanpöntön sauman, josta homeen saa pestyä juuriharjalla pois.

Helpoimpia tutkittavia Jyrkille ovat niin sanotut puhtaat kohteet, joissa vain yksi nurkka on päässyt homehtumaan.

Jos hometta on paljon ja joka puolella, homma voi lähteä lapasesta. Jyrki kiihtyy ajatuksesta, että nyt on luvassa ainakin kilo nakkia, Saara nauraa.

Moni homekoirayrittäjä hyödyntää kahden koiran tekniikkaa. Koirat käyvät kohteessa erikseen, jolloin löydöille saadaan tuplavarmistus. Saara kouluttaa parhaillaan toista koiraansa, yksivuotiasta Mauria Jyrkin työpariksi.

Rakennustaidot testissä

Puolen päivän puhuri on työntänyt pilvet sivuun ja kevätaurinko pääsee viimeisillä hangilla oikeuksiinsa. Mutkitteleva tie sukeltaa peltoaukealle, mäkeä ylös ja järvenrantaan. Jyrkin kuono vilkkuu terhakkaana maastoauton takaosassa.

Kaksikerroksinen, 110-neliöinen hirsimökki seisoo komealla paikalla, rinteessä Saimaan rannalla. Runsaat kymmenen vuotta sitten rakennetulla mökillä on määräaikaistarkastuksen paikka. Mitään ongelmia ei ole havaittu, mutta koska mökki on ahkerassa vuokrakäytössä, omistaja haluaa varmistua sen terveellisyydestä asukkaille.

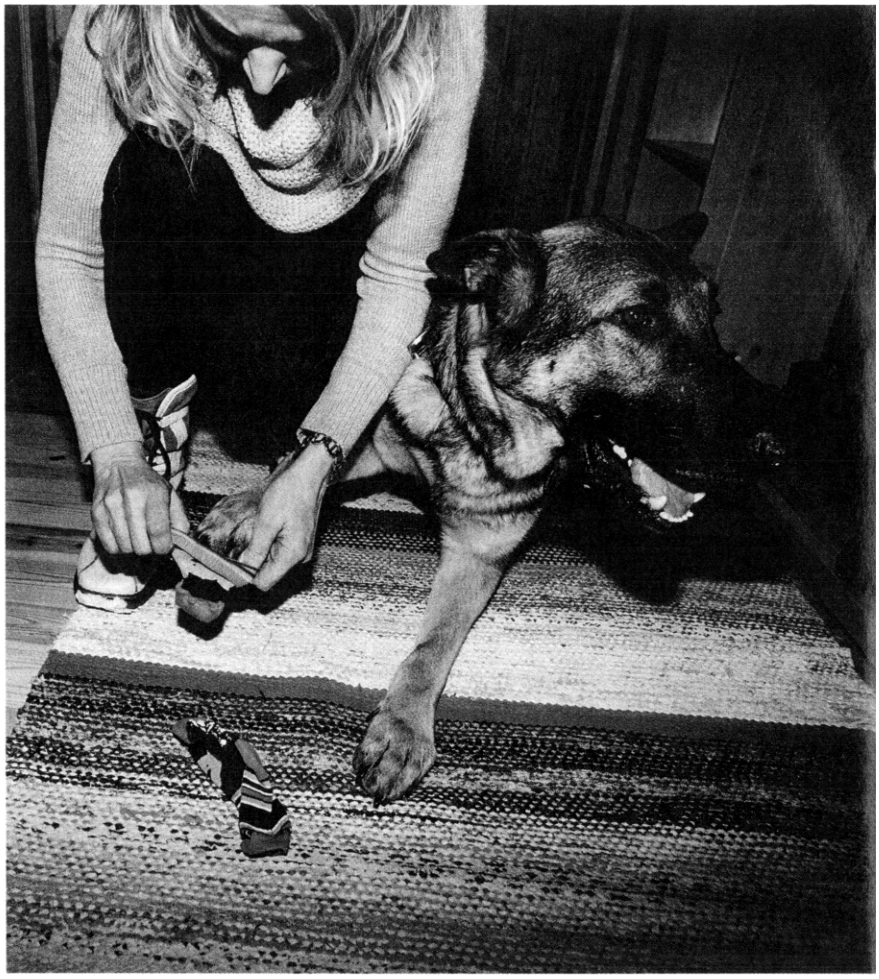

Jyrki pukeutuu jarrusukkiin.

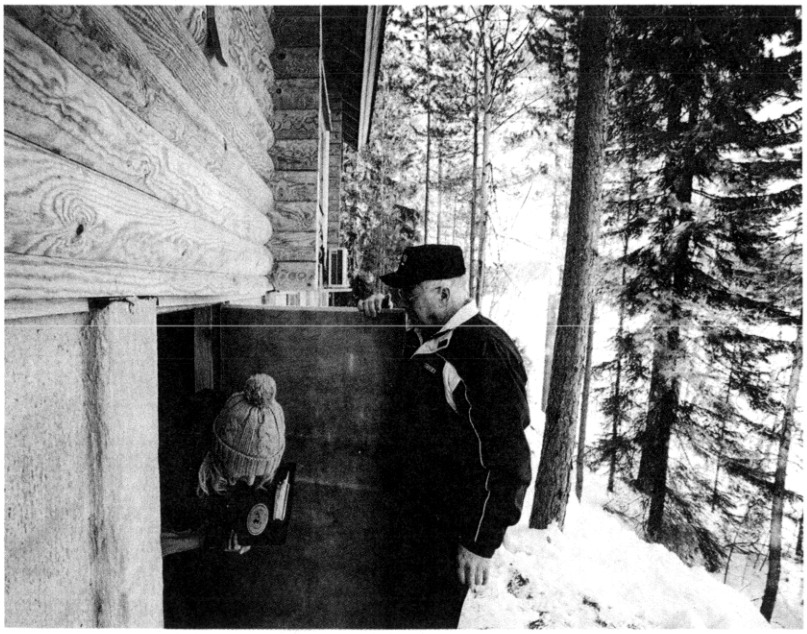

Siistiä on, Saara toteaa Seppo Puhakan mökin alapohjasta.

Ristiinalainen **Seppo Puhakka** kertoo rakentaneensa mökin omin käsin, oman metsän puista. Testissä ovat siis myös miehen rakennustaidot: onko aikaan saatu kosteudenkestävää jälkeä? Ei ole ihme, että käsi tärisee, kun Seppo tervehtää Saaraa.

– Vähälle jäivät yöunet eikä ruoka ole maistunut, hän myöntää.

Aluksi Saara kiertää talon Sepon kanssa. Kurkistetaan alapohjaan ja tarkastetaan räystäskourut. Mökin pohjapiirroksen Saara on saanut jo etukäteen. Sisällä käydään läpi yksityiskohtia ja taustatietoja raporttia varten. Vasta sitten on maestron aika astua estradille.

Uudehkon mökin pinnat ovat priimakunnossa, joten Jyrki saa tassuihinsa nallekuvioiset jarrusukat, ettei lattiaan tule naarmuja.

– Kaikilla kovilla jätkillä on tällaiset, Saara lohduttaa.

Mutta se on oikeastaan valkoinen valhe. Mauri ei sukkia tarvitse, sillä se on koulutettu ilmaisemaan home raapimisen sijaan menemällä maahan.

Susikoira suurella sydämellä

Mökkiläisiltä tulee Saaran mukaan kyselyjä, kun aurinko alkaa paistaa ja lumi sulaa. Lyhyen työuransa aikana parivaljakko on joutunut toteamaan, että eri-

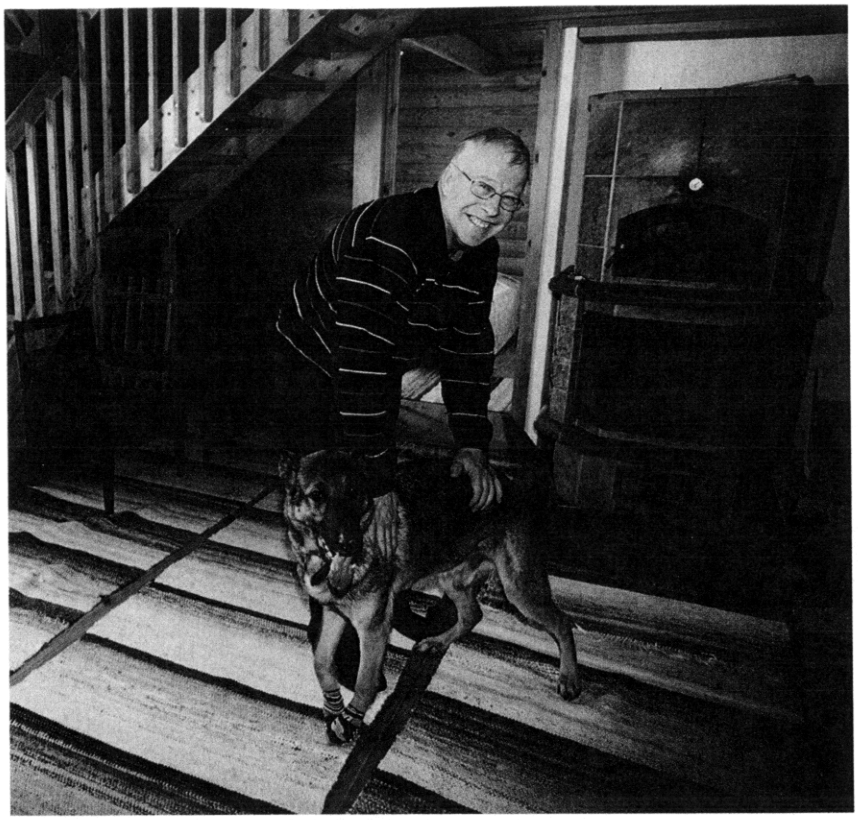

Etsinnän päätteeksi Jyrki käy rauhoittelemassa Seppoa.

Nälkä on osa saalisviettiä. Siksi Jyrki saa lounaansa vasta, kun työt on tehty. Raakalihasatsissa on 30 prosenttia rasvaa.

tyisesti talvikylmissä mökeissä homeongelmia on usein.

– Kosteusvahingot ovat niin selkeitä, että minäkin haistan ne. Joskus on näkyvääkin hometta.

Seppo Puhakka pitää mökin peruslämmössä ympäri vuoden, vaikka vuokralaisia on talvikuukausina vähemmän. Jyrki haravoi ensin keittiön ja olohuoneen ja jää hetkeksi nuuhkuttelemaan mattoja. Se taitaa haistaa Sepon koiran, joka pääsi edellisenä viikonloppuna mökkeilemään.

Tarkastaja jatkaa matkaansa kylpyhuoneeseen, jossa se nuuhkii huolellisesti nurkat ja pöntön reunukset. Tällä kertaa Jyrki ei kuitenkaan pääse testaamaan kynsiään jarrusukkien läpi. Talo on puhdas.

Koira vaistoaa Sepon jännityksen ja hypähtää kierroksen päätteeksi yllättäen miehen rintaa vasten, ikään kuin sanoakseen, ettei tässä mitään, nyt voit relata.

– Niin se tekee myös silloin, kun omistajilla on kyyneleet silmissä löydön vuoksi, käy rauhoittelemassa. Usein ne ovat helpotuksen kyyneliä, kun pitkään vaivanneet oireet saavat selityksen.

– Sanon aina, että Jyrki on Suomen rumin susikoira, mutta sillä on myös suurin sydän, Saara hymyilee. **MM**

Ammattina homekoira

* Suomessa on noin kolmekymmentä homekoiraa ja kymmenkunta homekoirayrittäjää.
* Homekoiriksi sopivat periaatteessa minkä tahansa rotuiset koirat, joilla on hyvä työmoottori. Usein hometta haistelevat poliisin ja tullin käyttämät työkoirarodut, kuten labradorinnoutajat, saksanpaimenkoirat ja belgianpaimenkoirat.
* Koiran etu homeen paikantamisessa on sen ylivertainen hajuaisti. Kartoitus on kuitenkin vasta esiselvitys mahdollisista vaurioista ja niiden laajuudesta. Kuntotutkijan jatkotutkimus on tarpeen ennen esimerkiksi rakenteiden avaamista.
* Homekoiran minimitaksa on yleensä noin 250 euroa. Suurehkon mökin tutkimus maksaa noin 400 euroa. Päälle tulevat kilometrikorvaukset.
* Koiran ja ohjaajan tekemästä työstä saa kotitalousvähennyksen, jos tutkimus johtaa toimenpiteisiin ja tutkimuksen kustannus on vähäinen suhteessa korjauksiin.
* Homekoirien käyttö ei ole Suomessa vielä kovin systemaattista. Koiraohjaajien pätevä koulutus, työlle asetetut vaatimukset ja valvonta ovat puuttuneet. Yrittäjien taso ja taustat voivat olla melko kirjavia. Sopivaa valvovaa tahoa etsitään parhaillaan, mutta ensi alkuun koulutuksen saaneet homekoiraohjaajat ovat perustaneet Suomen Homekoiraohjaajat -yhdistyksen, joka valvoo itse jäsentensä toimintaa.
* Osana valtakunnallisia Kosteus- ja hometalkoita homekoirien toimintaa selkeytetään ohjeilla ja yhtenäisellä raporttipohjalla, josta rakennusalan ammattilainen voi tarkastaa tehdyt havainnot. Työn tilaajille on oma ohjeensa.